

Försurad och kletig

Grytsjöns yta glittrar men mår mycket dåligt

Hur ska det gå med den svartlistade Grytsjön i Tiveden? Sjön som är sjuk av försurning har under 80-talet kalkats två gånger. Den senare omgången bestod dock av en rödaktig massa som ser ut som vanlig rödlera. Efter den behandlingen har sjön bara blivit sjukare och stränder är förstörda av den kletiga rödsmeten.

Solen skiner och det glittrar vackert över Grytsjön. Från sin stuga vid västra strandkanten kommer Göte "sme'n" Johansson knallande. I närmare 30 år har han och frugan Rut levt i rätt förhållande till Tiveds natur. Grytsjön har varit Götes skötebarn. För 20 år sedan skopade han kräftor ur sjön. I näten dansade lekande lakar och gäddor in. Intill bryggan fanns Götes mörtstugor.

I dag är mörten borta. Laken likaså. Grytsjön som en kräftrik sjö är historia blott. Gäddan är

fyllt av kvicksilver och har knepig färg. Långa slingor av grönalger gör sjön allt grumligare. Grytsjön mår dåligt, trots den glittrande ytan.

Hinna

— Det är något konstigt med ytan också. När det blir lugnt på sjön ser det ut som en hinna, ett slags oljeflimmer på ytan, säger Göte.

Göte kliver försiktigt ned på den kletiga stranden och visar på röda beläggningar som blev efter sista kalkningen. Där ligger också en del gammalt skrot som var inblandat i den konstiga kalken. Fast det är tre år sedan andra kalkningen skedde har den inte smält undan.

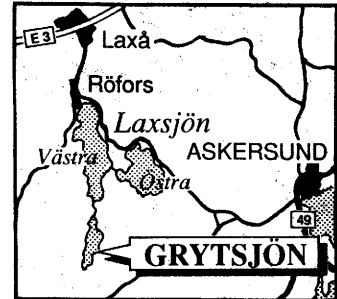
— Mörtleken försvann redan i början på 80-talet och kvicksilverhalten var för hög i gäddan. Då körde man ut 400 ton kalk på isen, det blev en chock för sjön och var inte bra. Efter det svartlistades sjön, säger Göte.

Knäck

Då var Grytsjön redan starkt försurad. Egentligen fick den sin första ordentliga knäck på tidigt 70-tal när stora avhuggningar gjordes söder om sjön. Slyn som växte upp besprutades med mängder av gift. Följden blev att Grytsjöns största tillrinning, Grytsjöbäcken, blev helt förgiftad.

— På bäckens botten låg död fisk och södra sjöändan täcktes av ett gult lager. Det var då mörten försvann, den fisken är den första som stryker med när ett vatten börjar bli sjukt, säger Göte.

Då kunde man fortfarande fiska i Grytsjöns norra del och ingen ville riktigt tro på Götes upptäckter. I dag är det ingen som tvivlar längre. Oron över vad som sker med Grytsjön är stor. Det har också visat sig att förutom det allmänna, försurande nedfallet som drabbar alla

sjöar är Grytsjön extra utsatt från Olshammars bruk.

— Det kommer som strömmar över sjön vid tungt väder och sydlig vind. Jag känner så väl igen lukten sedan jag arbetade på Laxå bruk, menar Göte.

Haglade gödsel

Han går en sväng ut på en liten udde. Därifrån ser man nästan över hela den vackert skogsinramade sjön. I norra kanten har den förbindelse med västra Laxjön, som har avrinning i Laxån. Därifrån går vattnet till Toften, Teen och in i Svartån. Hur ska framtiden bli för dessa vatten om förgiftningen fortsätter? Och för människorna...

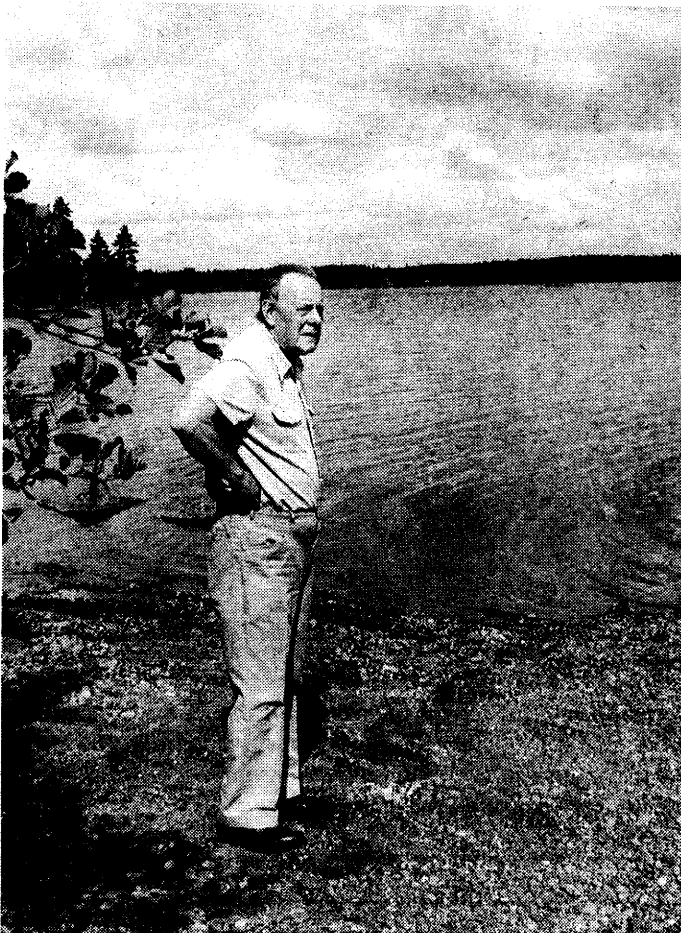
— En dag för några år sedan satt jag där vid östra kanten, pekar Göte. Då kom ett flygplan som skogsgödslade. Det var så det haglade över mig i båten.

Så fick Grytsjön en massa näring som den inte behöver. Och algerna frodades. Göte som gärna försöker fiska trots fiskens dåliga kondition har fått ge upp. Näten är fulla av slemmig beläggning efter bara några timmar och det går knappt att tvätta bort.

— Man kan fundera på vad det ska bli av et', säger Göte och bläddrar lite sorgset i sina 62 fiskekort, samlade år för år sedan barnsben.

Det som händer i sjön känns obehagligt. Man börjar bli rädd för dricksvattnet också, tillägger Göte.

BARBRÖ ISAKSSON

Götes förhållande till Grytsjön är något speciellt efter 30 år. Den gamle fiskaren oroar sig varje dag för sin sjuka vän.